

Aischylos - Sedm proti Thébám

překlad, úvod a poznámky PhDr. Julius Enders

Průvodní slovo k "Sedmi proti Thébám"

O hrůzných osudech thébského rodu Laiova jedná řecká epika předaischylovské doby velmi často. Zpracovávali je i dramatici a mnoho lze vysouditi též ze scholií a pozdních prozaiků. Jmenujeme aspoň Homéra (Od. 11, 271 nn., Il. 4,372 nn., 5,801 nn., 6,222., 10,285 nn.), Hésioda (Theog. 124, 326), nehledě k Sofokleovu Oidipu králi, Oidipu na Koloně, Antigoně a Euripidovým Foiničankám. Látka se dotýká i Athénaios (11, 465 E), Apollodóros (III, 5, 8, 2) a různá scholia. Hlavním pramenem našeho autora však byla asi Thébáis, epos dnes ztracený.

Děj Aischylovy trilogie i nezachovaného eposu se rekonstruuje takto:

Thébský král Laios (správná řecká výslovnost je Lá-ios) unesl ze smyslnosti Chrysippa, syna Pelopova. Uražený otec jej za to proklel. Ale na tom nebylo dosti; ač Apollon varoval Laia, že zničí vlast i sebe, bude-li mít potomky, oženil se panovník s Epikastou (nebo Iokastou) a zplodil Oidipa. Toho uvrhli rodiče do moře, aby utonul, neboť syn se měl stát podle věštby nejen otcovrahem, nýbrž i manželem vlastní matky a spáchat tak nejhorší zločin, jaký si mohl Řek pomyslit.

Ale Oidipus nezahynul. Dostal se do Sikyonu (podle Sofoklea do Korintu), a odtud jako dospělý do Théb. Na cestě sklál na Kithaironu svého otce, neznaje ho.

V rodném městě nešťastníkově řádila Sfinx, požírajíc denně jednoho z Kadmejských do té doby, než by rozluštili její hádanku: co chodí ráno po čtyřech, v poledne po dvou a večer po třech (člověk).

Oidipus zodpověděl tuto otázku, načež nestvůra skončila sebevraždou, rovněž dle dávného proroctví. Zachrániv tak Théby, pojal Oidipus Iokastu za choť a získal vládu.

K osudnému anagnorismu došlo, když Oidipus ukázal své ženě pás a meč zabitého Laia. Neblahá poznala pachatele a později prostřednictvím pastýře, jenž Oidipa v Sikyoně vylovil z moře a nyní si přišel pro odměnu, i syna. Ze zármutku a hanby se oběsila, Oidipus si vyrval oči.

Když jeho synové Eteoklés a Polyneikés zacházeli se slepým otcem nelidsky, stihla je jeho kletba: měli se vzájemně v boji usmrtit. Oba se znesvářili o trůn, až Eteokles Polyneika vyhnal. Ale vypuzený shromáždil cizí vojsko a táhl na Théby. Bojuje se v sedmi branách, v každé stojí jeden nepřátelský vůdce proti obránci, v poslední oba bratři. Zlořečení otcovo se vyplní - město je sice zachráněno, útočníci pobiti nebo odraženi, ale rod Laiův vymírá po meči.

O nové, a to úspěšné výpravě, tzv. Epigonů, nástupců to zahubených vetřelců, se ani Thébáis ani Aischylos již nezmiňují; tento námět pak zpracovala stejnojmenná samostatná epická skladba.

Dějově i symbolicky se pověst podobá vyprávění o Perseovi (= Oidipus), Akrisiovi (= Laios) a Meduse (= Sfinx). Zdá se, že také Oidipus byl původně v řecké mythologii bohem světla a dne, který usmrcuje svého otce, totiž noc, ale za soumraku jako by se spojoval opět s šerem (s matkou tmou) a mizel, pozbýváve zraku. Také Eteokles a Polyneikes, ještě u Homéra s Oidipem vůbec nespojení, se zdají podobnou dvojicí.

Aischylovi nešlo ovšem o bájeslovný výklad, ale o ethické jádro; nicméně chmurnost příběhu a zvláště démonický charakter Eteokleův asi vyvěrá z výše uvedených ponurých představ. Tento hrdina je z nejmohutnějších ve světové literatuře.

Vůdce Thébanů je Aischylem mistrovsky charakterisován jako "temný rek", podobající se poněkud Hagenovi v Niebelungách nebo Skarphedynovi ze Zeyerova díla "V soumraku bohů". Láska k vlasti, smysl pro čest a povinnost, plamenná nenávisť k bratrovi, odevzdanost do vůle bohů, ale ne pasivita, žulová tvrdost muže, který odvykl slzám i jemnějším citům (např. k ženám) - to jsou jeho vlastnosti, jak se nám jeví zejména v ústřední scéně před strašným soubojem. Ani úpěnlivé prosby sboru, ani personifikovaná otcova Kletba, "přisedlá" k synovým očím, jím ani na chvíli neotřese na cestě k bratrovraždě (již nazývá chladně ziskem) a k smrti. Ale jako Macbeth před posledním zápasem, ani nemůže jednat jinak.

Také v tomto dramatu vede Aischylos důsledně svou theodiceu. Frapantním dokladem je šest útočníků; nejhorší povahu a osud má Polyneikes (viz slova Amfiaraova). Ale též ostatní hynou za svou zpupnost, bezbožnost, ukrutnost a vychloubavost, za charakterové rysy, s nimiž ostře kontrastuje smýšlení Eteoklem vybraných Thébanů. Uvedený věstec, kreslený snad podle osobnosti Aristeidovy, padne rovněž; ale jeho smrt, která už u Homéra je vlastně apotheósa, zmírňují a omlouvají verše 597 nn. podle básnickovy víry, že lidská strast je nutná pro lidské poučení (pathei mathos). Není vyloučeno, že též Oidipus byl ve ztraceném druhém dílu trilogie zbožněn jako Sofokleův hrdina v Oid. kol; ukazoval by na to výraz "velebný stín Oidipův". Zato Laios se jeví i ve skrovných narážkách sborových písní jako smyslný, vrtkavý, sobecký a vůči Apollonovi, tedy Diovi, neposlušný. Ani Eteokles není vyňat z dlouhé řady zločinů. Jeho a bratrovo provinění na otci, zejména tak bezmocném, básník jistě co nejprísněji odsoudil jako hřích proti třetímu hlavnímu příkazu řecké morálky (Prosebnice, v. 710).

Rozbroj v obci způsobil ještě spíše starší z obou sourozenců než "svárlivý" Polyneikes (viz v. 900 a hlavně 1035); nemohl tudíž smířit své činy jinak než smrtí na bojišti, aniž mu bylo dopráno vyprostiti svůj rod z ustavičné kausality viny a trestu tím, že by zbožně plnil (jako Orestes) rozkazy vyšších bytostí, arci zbožně podle antických názorů. V osudném řetězu bludů a neštěstí je též tragičnost a hlavní myšlenka trilogie.

Jediné, čeho se oběma mrtvým mohlo dostat za slabou náhradu, je pohřeb za účasti truchlících pozůstalých. Závěr tragedie (od v. 991 aneb již od v. 839) se neprávem pokládá za pozdní přídavek, napodobující nepříliš zdařile Sofokleovu Antigonu.

Namítalo se zejména, že tato poslední scéna toliko nadhazuje nový problém a neřeší ho; že místo epického Kreonta, o jehož synovi Megareovi je ve hře též řeč, přicházejí anachronističtí athénští probulové; že Antigona hodlá pohřbít Polyneika symbolicky (jako v Sofokleově tragedii) nasypáním hrstí hlíny na mrtvolu, ač polosbor může provést obřad normálně; a že pro Ismenu by bylo třeba předpokládat třetího herce. Poukazovalo se i na některé odchylky ve slovném výrazu.

My však soudíme, že závěr je umělecky ucelený, neboť z něho jasně vyplývá, že dívka vykoná své tak, jak božský zákon prikazuje, čemuž lidé nemohou a nesmějí bránit. Zaměňování současných a starodávných poměrů v řeckém státním zřízení je u Aischyla doloženo v "Usmíření lític" i v "Prosebnících"; také proto, že v Thébách je po odražení útoku přechodná anarchie, lze "městské radní" dobře uzнат. Vpravdě je lid dosud rozdrážděn, drsný; tím si vysvětlíme, že Polyneikova sestra tuší obtíže a zabezpečuje se proti nim předem, nesouc v záhybech šatu prst, aby jí poházela nebožtíka. Ismenu hrál asi opět parachóréma.

Máme však i mnoho důvodů pro pravost závěrečných veršů. Žalozpěv před posledním epeiodem je nepochybně původní: stil i metron svého tvůrce nezapře; a smíříme-li se s kómmem, těžko si vysvětlíme, proč by Antigona a Ismena přicházely jen a jen proto, aby nad bratry naříkaly. Dále: kdyby tragedie končila tak, jak si někteří učenci přejí, byla by ze všech zachovaných dramat daleko nejkratší. Aischylova mají, až na Agamemnona, jenž je nejdelší, všechna kolem 1050 veršů. Je třeba též připustit, že sloh sporného místa svědčí našemu autorovi velmi dobře (zejména konečná slova Ismenina hémichoria), že sbor je aischylovsky aktivní a že dramatik, jsa v zásadě optimista, téměř vždy dováděl své děje, ač příšerné, ke konečnému smíru - učinil to patrně, pokud mohl, i zde. Pohřeb a pláč příbuzných jsou dvě služby pro Řeka klasické doby nepostradatelné. Proto se dostává Polyneikovi soucitu a Eteokleovi uznání; i když to není vysloveno, pokládal Aischylos tohoto thébského krále za očištěného od všech vin, neboť se obětoval, aby zachránil rodné město.

Po stránce ryze dramatické znamenají "Sedm proti Thébám" určitý pokrok proti Peršanům a Prosebníkům. Děj se rozvíjí dosud bez zápletek, ale je už vystupňován dosti umělecky. Jeví se to např. v seřazení sedmi dvojic, stojících proti sobě u městských východů: oba bratři jsou poslední!

Diváka zaujme arci především pohnutá rozmluva Eteokleova se sborem, podaná v rytmičtém protikladu, ježto do vzrušených dochmiů, složených a zde velmi mnohotvárných osmidobých taktů, vpadají mrazivé jamby hrdinovy. Mohutnými obrazy hýří popis nepřátelských vůdců i sborová lyrika. Právem řekl Aristofanes, že tato tragedie je "plna Area" a že každý, kdo ji shlédne, zatouží býti bojovníkem.

Kus byl uveden v roce 468 a dosáhl nejvyšší ceny. První dva díly cyklu se jmenovaly Laios a Oidipus, z nichž máme bezvýznamné zlomky. Lituje se zvláště toho, že nevíme, jaká byla technika Oidipovy anagnorise, abychom ji mohli srovnat s vyzrálým uměním Sofokleovým. Satyrické drama se jmenovalo Sfinx.

Protagonista hry námi přeložené byl oblečen za Antigonu a Eteoklea, deuteragonistes za posla a hlasatele. Kulisou bylo nádvoří Kadmova hradu s vyvýšeninou pro oltáře. Pozadí odděleno (na rozdíl od Prosebnic) stěnou.

SEDM PROTI THÉBÁM

Osoby:

Eteokles, syn Oidipův, král thébský

Posel (zvěd)

Sbor dívek i starších žen

Antigona

Ismena

Hlasatel.

Statisté: Šest dalších thébských vůdců, Eteokleův otrok, vojáci, sluhové, lid.

Scéna: Thébská akropolis s oltáři a sochami různých bohů

Doba dramatu: předhistorická

datum premiéry: r. 467 př. Kr.

☒ zobrazovat čísla veršů

Pohnuté
shromáždění
thébských občanů.
Na hrad vejde
Eteokles s početnou
družinou.

Eteokles.

Ó thébstí občané, kdo střeží tento stát
a řídí jeho lodi kormidlo, ten má
vždy včasné mluvit, víčka neuspávat snem.
Neb náš-li bude úspěch, způsobil jej bůh;
však při zkáze - kéž nestane se! - jeden muž,
já, Eteokles, chvalozpěvem slaven byl
bych nářku mnohých hlasů v ústech občanů
v svém městě. Zeus Ochranný kéž odvrátí
jej od thébského lidu, věren příjmení.
Vy pak, i ten, kdo věku dosud nedospěl
sil rozkvetlých, i ten, kdo stárí blíží se,
ač dosud živí křepkost těla, spolu s tím,
kdo zralý muž jest: každý snaž se úměrně!
Vlast hajte svoji, oltář bohů domácích,
by nikdo nikdy nevyhladil úctu k nim;
své děti, matku Zemi, chůvu nejdražší;

1

5

10

15

již po vlídném jste klíně lezli mladí; vám
 i všechnu péči při výchově skýtala;
 vám dala domovy - však také nosit štít,
 by v nouzi věrně konali jste povinnost. 20
 Až dosud přízeň bohů skláněla se k nám.
 Ač právě v tuto dobu obležení jsme,
 přec jejich vůlí dobře válka probíhá.
 Však prorok, ptáků pěstitel, mi řekl teď,
 co jeho sluch a mysl vnímá bez ohně, 25
 co neklamně mu praví věštní pernatci:
 pán takovýchto vidění mi sděluje,
 že v noci o hlavním se radil útoku
 voj achajský, jímž město chtějí ohrozit.
 Tož všichni na cimbuří, k branám pevnostním 30
 se berte kvapně, se svou zbrojí veškerou!
 Val obranný se naplň; stůjte na krovech
 všech věží, vyčkávejte u východu z bran
 a mějte odvahu, ne bázeň přílišnou
 z vojsk cizáckých! Vše dobře bozi ukončí. 35
 Já zatím vyslal zvědy, zpravodaje své,
 jichž cesta, domnívám se, marná nebude.
 Až vyslechnu je, nedám přemoci se lstí:

(Objeví se posel.)

Posel - zvěd.

Ó Eteokle, statný vládce Thébanů,
 jsem zde a nesu jasné zprávy z tábora, 40
 stav očitým se svědkem událostí všech.
 Slyš: sedm mužů, jarých vůdců šiků svých,
 se dotýkalo býčí krve rukama,
 když zvíře kleslo v oběť černým nad štítem.
 Ti přísahali k Areovi, k Enyo 45
 i k vraždícímu Děsu, buď že násilím
 hrad Kadmův vyvrátí a sevrou rabským jhem
 neb mrtvi tuto zemi krví potřísní.
 Vůz Adrastův jich dlaně darem zdobily,
 by doma na ně vzpomínali otcové. 50
 Slz teklo hojně, nářek nevyšel však z úst.
 Duch planul hrdinstvím a srdce dýchala
 jim železem, jak boj když hledí z očí lva.
 Slib tento nijak nezdržela váhavost:
 neb opustil jsem je, když losy metali, 55
 kdo kterou bránu přepadne svým oddílem.

Tu třeba rychle u východů z městských zdí
 stráž postaviti nejlepší a vybranou!
 Už blízko totiž ozbrojený z Argu voj
 je na pochodu spěšném; pěna stříbřitá 60
 zem poskvřňuje krůpějemi z koňských plíc.
 Ty, jako lodi kormidelník poctivý,
 tvrz z města učíš, dřív než bouřný Areův
 dech zachvátí je; řve už suchá vojska záplava!
 Chop příležitost, která nejrychlejší jest! 65
 Já zatím očím věrně pozorovat svým
 dám vše, by dověděl ses zprávy zřetelné,
 co děje se a mohl býti v bezpečí.

Eteokles. Ó Die, Zemi, bozi město chránící
 a mocná Kletbo, Erinye otcova, 70
 můj rodný dům, mou vlast, jíž se rtů hellénská
 řeč prýští, nevyrvete zhoubně z kořenů
 a nedejte jí padnout vztekem nepřátel!
 Kéž nikdy nesevře se jařmo otrocké
 kol země svobodné, kol města Kadmova! 75
 Nam buďte záštitou! Jak věřím, zájem můj
 je vaším též, neb šťastná obec bohy ctí.

(Eteokles s
 průvodem odejde.
 Vstoupí poděšený
 sbor.)

Sbor. Strach vynutil veliký můj křik.
 Jich voj táhne sem; svůj tábor opustiv,
 k nám valí jízdní se lid, přesilný přední šik. 80
 Do nebe stoupá prach; ač hlas chybí mu,
 nám zvěst nese, v níž zní pravda zřetelná.
 Zem chví se moje; v sluch mi vráží zbraní třesk,
 an v let dal se k nám; už hřmí jako proud,
 jenž bije v horský svah a s nímž se nedá vést boj. 85
 Ó,ó,
 to probuzené zlo, ó bozi, bohyně,
 nechť zdí netkne se! Ó spas nás vaše moc!
 Už běl štítů zřím, je voj připraven
 se hnát na náš hrad. 90
 Kdo zastavil by jej, kdo ochránil by nás?
 Zda bůh? Bohyně?
 Mám k bohům prchat svým, mám uchýliti se tam,

kde ční oltář jich?
 Ó sílo vládců blažených, 95
 je čas držet soch se tvých; pročpak zde
 nás mešká hojný sten?
 Jak štíty hřmotí! Slyšíš nebo neslyšíš?
 Kdy rouch svatých dbát a stuh, kdy má znít
 má prosba, ne-li teď? 100
 Chřest vnímám nový; více kopí zabřinklo.
 Což všanc chtěl by dát Ares zrádně
 svou zem pradávnou?
 Svůj hled upři sem ten bůh se zlatou přilbou,
 a k městu, které kdys tak měl vroucně rád! 105

Mou vlast bohů chraň sbor! Obraňte zemi svou!
 Zde dívčí vojsko jest
 a prosí: rabství den odvráťte od města!
 Pod hradem vlna per válečných vře a přilb,
 již v bouř vznítíl dech, jak války zdvihl jej bůh. 110
 Ó žel, žel! Je Zeus náš pán vševládny;
 ať nedobudou nepřátelé města!
 Argejský útočník naši obec
 jal v kruh; války vztek, toť děs, který mou
 rve hrud'; chraptí smrt zlým skřekem v čelistech, 115
 jež koňskou sevřeny jsou uzdou.
 Sedm je zpupných hlav, jimž los stát dal tam,
 kde Théb brány jsou; jich zbraň oštěp jest,
 jímž mávají; jsou pýchou vojska.

Kéž dceř Diova ctná, Athéna přemocná 120
 již válka milou jest,
 ochrání nás a s ní hlubin i ořů pán,
 Poseidon; zdvihni zbraň, kterou máš pro lov ryb,
 a hrůzu zapud' mou i úděs zapud' můj!
 Chraň Ares město mé; je zváno Kadmovým! 125
 Ó, dokaž přízeň svou i příbuzenství!
 Zakryj náš hrad, matko Afrodito,
 z níž rod vzešel náš! Svou krev opatruj!
 Slyš tento prosby hlas, jímž volán na pomoc
 vždy bůh; padáme k tvým nohám, 130
 Foibe; jsa vlků král, též vlk nyní buď,
 by roj cizí dal též sten za náš sten!
 A ty, Letina dceř,

si rovněž připravuj svou kuši!

Ah, ah, ah, ah, 135
teď slyším kolem Théb nesmírný vozů hluk.
Vznešená Hero!

Zní divě osy píst pod tíží vozovou.
Ó milá Artemido, 140
jak šílí, běsní vzduch kopími otřásán!
Co s městem stane se, jaká je budoucnost?
Jak ukončí všechno to Olympští?

Oh, oh, oh, oh, 145
déšť balvanů se vznes' k strmému cimbuří.
Premilý Foibe,
Je slyšet od bran hřmot štítů, jež víže bronz.
Ó synu Diův, kde je 150
tvá vůle ctná, jež boj s válkou by rozhodla?
Své sídlo sedmi bran nám haj! Přispěchej,
má Onko, ó blažená královno!

Kéž Diův štít vševládny
nám střeží hrad, chrání vlast! Přemocní
bozi, bohyně, oh, oh!
Jal město zbraně trud; nezrad'te
nás těm, jichž řeč cizí jest! 155
Mých proseb dbejte! Hle, dlaň vztahuje se k vám;
po právu čiňte nám!

Kéž milá moc nebeská
nám spásou jest! Obkroč stát Kadmejských!
Dokaž, lásku že k nám máš! 160
Měj v mysli žertev dým obecních;
ty v mysli měj! Přispěj nám!
Dbej obřadů, jež stát vždy vykonával rád!
Pomni těch obětí!

(Vrací se
Eteokles.)

Eteokles. 165
Vás ptám se, nesnesitelní vy tvorové,
to nejlepší a pro obec že spásou jest,
a povzbuzením vojsku obleženému,
tak padat před sochami bohů ochranných

	a s křikem úpět? Rozumný si zhnusí vás! Kéž ani v strastech, ani v milém blaženství se s pokolením ženským v jedno nesžiji! Zdar má-li, sama drzost je a jednati s ním nelze; v bázni větším pro dům, pro město je ještě zlem. I teď jste nářkem úlekem svým těkajícím babství mezi občany mé nasely! To nepřátelům ku prospěchu je velkému - my sami sebe ničíme. Tak bývá tomu, kdo se stýká s ženami: když rozkazů mých poslouchati nebude muž, žena, nebo ono, co je mezi tím, hlas soudu smrtný bude nad ním vyneseno a z rukou lidu kamenný jej stihne skon. Co vně je domu, mužů budiž úkolem, ne ženských rad! Jsouc doma, nepůsob nám zlo! Řeč slyšíš mou, či ne? To mluvím pro hluché?	170 175 180 185
Sbor.	Eteoklee, strach nás velký zachvátil. Vnímáme vozů řev, jak řinčí, řinčí, co z trubek zpod náprav tóny znějí halasné vírem kol. Z koňských tlam hrozný zvuk vychází; jejich kormidlem je zrozená v ohni uzda.	190
Eteokles.	Co díš? Má tedy lodník opustiti zád' a cestu spásy vyhledávat na přídi, když koráb mořským vlnobitím umdlévá?	
Sbor.	K odvěkým sochám sbor náš sběhl úprkem, k bohům svým. Věřím jim, ač sněžný přišel víchr, sníh smrti; hromným třeskem městská se brána chví; zmaten duch strachem jest; Olympské prosím, aby náš hrad zastřela jejich paže.	195
Eteokles.	Pros, tato věž ať kryje stát náš před kopím vojsk nepřátelských! Dej to bůh! Však říká se, že padlé město opustí i bohové.	200
Sbor.	Nikdy, co žiji, sněm blažených bohů ať nezradí město mé! Nikdy ať nevidím, že by ho dobyl kdos, že voj nepřítel	

	vrhal by plameny v jeho zdi!	205
Eteokles.	Zle neporad' se, takto bohy vzývající: vždyť Poslušnost je rodná sestra Štěstěny a matka Záchrany; tak praví dávná zvěst.	
Sbor.	Budiž. Však bohů moc přece jen výše jest. Přečasto v trýzni zla bezbranné vzpřimuje, přes bolest trpkou, ač jim mrak na oči černavým dopadá stínem již!	210
Eteokles.	To mužů povinností, konat oběti a zasluby, když zdatnost soků zkoušíme. Tvou pak je mlčeti a uvnitř zůstávat.	215
Sbor.	Že v státě volných Théb lze žít nám, způsobil bůh; nepřátel valný houf odvrací od nás tvrz; Proč ty výčitky hanlivé?	
Eteokles.	Ctít bohů rod - v tom nebráním ti nikterak: leč klidna buď a nestrachuj se přespříliš, bys nevnukala bázeň srdcím občanů!	220
Sbor.	Zlý uslyševše hluk i hlasů směsici ryčnou, neznámou, na náš hrad, v posvátný bohů stan, v bázni třaslavé přišly jsme.	
Eteokles.	Pak, zvíte-li, že zmírá kdos či raněn byl, zpráv takých nehlejte s hořekováním; vždyť mužů krev to, již se Ares sytívá.	225
Sbor.	Ha, zas už slyšeti je koňské řehtání.	
Eteokles.	Když slyšíš, nehleď slyšet příliš hlasitě!	
Sbor.	Hrad sténá z podzemí, jak v kruhu obklíčen!	230
Eteokles.	To uvážit je, myslím, pouze moje věc.	
Sbor.	Hřmot u vchodů se vzmáhá! Jak se bojíme!	
Eteokles.	Už mlč a v městě o tom nevyprávěj nic!	
Sbor.	Ó moci záchranná, všanc nedej naši tvrz!	
Eteokles.	Mor na tebe! Což nedokážeš tiše být?	235

[illegible]

dřív, nežli dojde rychlých poslů bystrá zvěst, 270
jež rozohnila by nás v tísní zoufalé.

(Eteokles odejde.)

Sbor.

Tak jest; však spát nedá strach duši mé.
Srdce mého družka,
zlá starost, hrůzu roznítla
v nás z cizích vojsk za hradbou. 275

Jsem jako pták bázlivý,
jenž zděšen zří, kterak had jeho mlád' ohrozil,
nocležník to zhoubný.
Jedni útočí na tvrz
se vší mocí i se vším 280
počtem; co se mi stane?

Jiný na hradby metá
ostré kamenné střely.
Bozi, jimž Zeus praotcem byl,
naš stát i lid zachraňte; 285
z Kadmovy vzešel krve.

Je v světě kraj, jež by bůh směnit chtěl
za vlast naši luznou?
Jak vzdal by hluboké se půdy,
i Dirke vod? Lahodný 290

je onen proud, nejsladší
to z řek, jež bůh, pnoucí zem, chrlí z úst: Poseidon
s dětmi Tethynými.
Proto, ochranní bozi,
v reky pod městem dlící 295

Zkázu, hubící muže,
s Bludem, traticím zbraně,
vrzte! Zjednejte slávu
našim občanům věrným!
Obraňte vlast naši a trůn 300
pevný budiž zde váš!
Prosím tak s ryvným nářkem.

Žalno velebný hrad prastarý tak
dát Hádovi v plen, za kořist kopí,
aby v popelu prašném muž 305
- když dopustí bůh - achajský jej
zpusť mohl nectně.

Neblahých žen, které vedou v poutech!
Jdou mladé se starými
za vlas vláčený jako kůň, 310
roucha jsou v kusy; město řve
vybíjeno; v zmateném
povyku občany smrt zastihne tam!
Tíž osudovou strach můj tuší.

Pláči, cudný když květ předčasně rván 315
je před sňatkem; dům opustí panna,
cestou prokletou odchází!
Ten, který byl sklán, šťastnější jest,
řekla bych, nežli ona.

Město, jež jho svírá krušné, běda, 320
je neblahé v tak mnohém.
Jímá, vraždí se, jiný zas
plameny vrhá; stavení všechna potřísňuje kouř.
Šíleně zasupí bůh, prolévá krev
a zneuctívá zbožnost - Ares. 325

Ovládne město spoušť. Vrší se jako věž
nepřátelský dav. Mužem muž
na zemi je povalen.
Hlučí krvavé skřeky
nemluvnat u prsů, jež 330
kojily právě matky.

Jeden kořistný běh je bratrem druhému:
úspěšný jde k úspěšnému,
nuzák volá nuzáka,
chtěje míti soudruha: 335
nestačí mu menší nebo stejný díl.

Dál co bude, snadno uhodnout.
Všeliký žatvy plod porůznu padl v prach.
Cítíc pro něj bol, rmoutí se
oko hospodářovo. 340

Jiná v beztvárné změti
úroda nesena v dál
ničivým vírným proudem!
Mladé otrokyně jiný děsí trud;
touto nadějí se kojí: 345
v bědném loži poddanském
čeká na ně noční cíl,

krutých žalů přivažek, an nepřítel
šťastným, vítězným jich pánem jest!

(S jedné strany se
blíží zvěd, s druhé
Eteokles.)

Polosbor. Hle, vyzvědač, jak zdá se mi, nám přináší, 350
ó přítelkyně, novou o táboře zvěst;
chvat žene jeho nohou kola pospěšná.

Polosbor. A zde zas král náš, Oidipův to rozenec, 355
chtě slyšet posla řeč, se blíží v pravý čas.
I jeho chvat je bystřejší než nohou běh.

Posel. Vše vím a mohu říci o nepříteli, 360
kdo kterou z městských bran si losem vyvolil.
Už hřmotí Tydeus u východu Proitova;
než věštec překročiti nedovoluje
tok Ismena, že nedaří se oběti.

Však Tydeus běsní, touží po boji a rve, 365
jsa roven draku, syčícímu v poledne;
a tepe hanou věští moudrost; Oikleův
prý syn se lísá babsky k bitvě smrtící!
Tak křiče, třese stínivými chocholy,
své přílby trojí hřívou; zvonce pod štítem
děs zvukem šíří, jsouce z bronzu ukuty.

A na tom štítě nese zpupné znamení: 370
báň nebes zpodobenou, hvězdy třpytivé,
v jichž středu zaskvívá se měsíc úplný,
zor noci zářný, nejctěnější ze všech hvězd.

V té honosivé zbroji divě tváří se, 375
řva u říčního břehu; baží po srážce
jak pod udidlem těžce dýchající oř,
jenž čeká na zvuk polnice, chtě kvapit vpřed.
Kdo spolehlivý tak, by u Proitových bran
stál za troskami závor, jemu sokem byl?

Eteokles. Šat mužův nikdy by mi hrůzu nenahnal 380
a není erb to, čím se rány dávají.
Zvon nebo chochol bez oštěpu nekouše.
Když, jak jsi pravil, nese na svém štítě noc,
jež nebeskými hvězdami se mihotá,
toť hloupost, jež mu prorokyní může být.

Noc dopadne-li na oči mu ve skonu,
 znak ten, jež s takovouto chlubitostí měl, 385
 by skutečně a právem nesl název svůj,
 s nímž zpupnost vyloží si věštně sobě sám.
 Chci, aby proti Tydeovi Astakův
 syn čacký vyšel jako strážce thébských bran.
 Je urozený, váží sobě trůnu Cti 390
 a chová v ošklivosti řeči nemírné.
 V čem nečinný je, toť jen špatnost potupná.
 Théb věrný občan, haluz vypučelá z těch,
 jež Ares mezi Zasetými ušetřil,
 je Melanippos. Kostky Areovy jich 395
 boj skončí; Dike, jeho sestra, zve ho však,
 by pro rodičku - matku srážel soků zbraň.

(Melanippos
 odejde.)

Sbor.

Dej bůh, aby zdar byl tomu přán, kdo zdvih'
 se v boj pro náš stát, jak Théb žádá čest.
 Však v bázni chvěji se, by zrak nespatrił 400
 skon zkrvavený mužů, již
 mrou pro své milé druhy.

Posel.

Tak, ano, kéž mu dají štěstí bohové!
 Však losem Elektřinu bránu Kapaneus
 si vzal. Je olbřím větší toho, o němž jsem 405
 dřív mluvil; jeho hrdost smýšlí nadlidsky.
 Ten strach, jímž hrozil tvrzím, osud nesplniž!
 Děť, že prý město vyvrátí, ať chce tak bůh,
 či nechce; ani Diův hněv prý nemůže
 ho zastavit, byť zarazil se před ním v zem! 410
 Blesk nebo střely hromové - ty s teplými
 on porovnával poledními paprsky.
 Má v erbu ohňonoše neoděného,
 jenž v ruce svítí ozbrojenou pochodní.
 Štít praví: "Spálím město" zlatým písmenem. 415
 Kdo, tebou vyslán, s takým mužem srazí se
 a bez záchvěvu vyčká jeho zpupnosti?

Eteokles.

To k prvnímu je druhý zisk, a s úroky.
 Vždyť lidem ničemného smýšlení je vždy
 jich jazyk spravedlivým žalovatelem. 420
 Jsa k činu hotov, vyhrožuje Kapaneus,

a neváže si bohů, ústa znavuje.
Je smrtelný - však v pošetilem veselí
bouř hlučných řečí v nebe poslal Diovi.
Vím, právem na něho že slétne ohňonoš, 425
blesk, který v ničem podobati nebude
se slunečnímu teplu v době polední.
Ať žvaní jakkoli: zde proti němu z Théb
duch stane žhavý, síla Polyfontova,
hráz spolehlivá, přízně požívající 430
všech bohů, zvláště Artemidy Ochranné.
Rci, kterou bránu další vyvolil si muž!

(Polyfontes
odejde.)

Sbor. Ó zhyň, kdo jsi řeč tak chlubnou pronášel!
Jej sraz blesku šíp, dřív nežli vskočiti
by mohl v dívčí síň i v dům kořistně 435
a nevázaným oštěpem
mě vyháněti z něho!

Posel. Ted' vypovím, kdo po něm vzal si do města
vchod třetí. Eteoklovi se vymrštil
los onen z obrácené, pevně kuté přilbice, 440
by na Néistskou bránu vedl oddíl svůj.
Pár jeho klisen do ohlávky zaťal zub
a víří, chtěje proti branám letěti.
Zpěv cizokrajný syčí z jejich náhubků,
jež výdechy se plní nozder chlubivých. 445
Štít jeho rovněž nemálo je vyzdoben:
muž v těžké zbroji žebřík stupňů vysokých
tam zdvihá k tvrzi nepřátel, by dobyl jí.
I on rve pyšně ve znameních písenných,
že ani Ares s pevnosti ho nesvrhne! 450
Tam také posli muže, za nějž zaručit
se lze, že město spasí před otrockým jhem!

Eteokles. Ten půjde, koho osud sám by vyvolil.
Už poslán byl, kdo v rukou pýchu má,
syn Kreontův, rod Zasetých, jenž nelekne 455
se zběsilého hřmotu ržání koňského.
Z bran neustoupí Megareus. Buď ve smrti
daň plnou za obživu splatí otčině,
neb skosí muže třeba dva a za kořist

jich štítů hrady ozdobí svých předků dům. 460
Sem s další chloubou! Přej mi užitek svých slov!

(Megareus odejde.)

Sbor. Ah, ah! Kéž los, modlím se, tomu přízniv jest,
kdo za náš dům šel v boj; neštěstí poraz ty,
chvastavě kdož se dmou, chtějíce město mé
v běsnosti napadnout. Mstící 465
hněvivý pohlédni na ně Zeus!

Posel. I další, čtvrtý, postupuje s pokřikem.
Má za souseda bránu Onky Athény
stín velké Hippomedontovy postavy.
Když s vírem otočil to kolo sluneční - 470
- kruh štítu míním- přiznávám, že strnul jsem.
Kdo erb ten tvořil, nebyl jen tak ledakdo,
když na štítě se opovážil znázornit,
jak Tyfon pouští z ohněm dýchajících úst
dým temný, kmitavého bratra plamene! 475
Břich klenutého kotouče je s ovrubou
spjat pevně hady v kruhu ovinutými.
Ryk vydal válečný, jsa sídlem Area;
jak Thyas v boj se řítí, z očí metá děs.
Buď na stráži, an činí výpad taký muž; 480
vždyť u východů chlubně zaznívá už strach.

Eteokles. Ať prve Onka Pallas, jejíž blízký chrám
bran sousedem je, zoškliví si mužův pych.
Jej sraz jak hrozivého hada u hnízda!
Pak Hyperbios, Oinopovec šlechtetný 485
buď vyslán v mužný souboj! On chce vypátrat,
co určeno mu v osudové nutnosti.
Ni krásu, ni ducha, skvělost jeho výzbroje
nám nelze hanět; Hermes moudře postavil
je proti sobě. Sok se utká se sokem, 490
bůh s bohem na štítech pak, jak je nesou v boj.
Když onen Tyfona má, dýšícího plam,
je otec Zeus v štítě Hyperbiově.
Ten pevně sedí, v ruce střelu zhřívaje:
kdo zřel už někdy Dia přemoženého? 495
Tak zlíbilo se Olympským. My na straně
jsme vítězů a oni u poražených,
jak Zeus je v boji nad Tyfona mocnějším.

	Tak povede se lidským zápasníkům též. Dle smyslu znaku na štítě se ukáže Zeus jistě syna Oinopova ochráncem!	500
(Hyperbios odejde.)		
Sbor.	Věř pevně: muž, na jehož štítě protivná jest ta podzemního tvář soupeře Diova, démona hnusný zjev, budící nenávist lidí i pravěčných bohů, před vchodem do města srazí hlavu.	505
Posel.	To splniž se! Ted' budu mluvit o pátém, jenž k páté bráně, Severní, se přiřadil, kde hrob je Amfiona, syna Diova. Hrot jeho oštěpu prý platí pro něj víc, než bůh, než vlastní oko. Při něm přísahá, že proti božské vůli zničí Kadmejských stát. Takto mluví jinoch, chlapci podobná sněť v horách dlící matky, krásnolící muž! Tvář jeho právě v prvním chmýří skrývá se, jež v mládí pučí vousem hustě rostoucím. Duch drsný však je, lži je dívčí příjmení a oči září příšerně; už blíží se! Ni on se nepostavil k bráně bez chlouby: štít z bronzu kutý, v kruhu tělo chránící, jímž mává, chová hanbu města Kadmova; Sfinx, sytící se masem syrovým, mu hřeb co obraz přibil, vydlabaný uměle. Ta drží v ústech z thébských mužů jednoho, by na něj nejvíc našich střel se sypalo. Běh daleké své cesty nechtě zostudit, jak zdá se, se zápasem kupčit nebude. Jeť z Arkadie Parthenopaios. By svůj, jsa v Argu hostem, živitelům splatil dluh... ne, to, čím hradu hrozil, nevyplniž bůh!	510 515 520 525 530
Eteokles.	I jen ať dají bozi jim, več doufají, a vyplní jim jejich chlouby bezbožné! Pak zhynuli by zhoubou ze všech nejhorší. I proti tomu Arkad'anovi však jest zde skromný Aktór. Jeho ruka zří, co má se díť; je bratrem toho, o němž mluvili	535

jsme dříve. Nedá jazyku, by bez činů
k nám rozléval se z bran a živil neštěstí,
ni vstoupit tomu, jehož nepřátelský štít
chrup ukazuje zvěra nejhnusnějšího. 540
Až Sfingu bude chtít zvenčí přinést sem,
hněv pojme ji as v hustých ranách s našich zdí!
Kéž z vůle nebešťanů pravdu vyřkl jsem!

(Aktér odejde.)

Sbor. Zvuk slov, jež jsi děl, mou hrud' proráží;
a vlas hlavy mé se v strachu vztyčuje; 545
slyše tak velkou řeč, v níž zní
tak převeliký pych; Olympští,
jich voj vyhlad'te v naší vlasti!

Posel. Muž šestý, pravím, ze všech nejroznější
je v boji chrabrý věstec Amfiaraos. 550
Má stanoviště v branách Omoloidských.
Zlým jménem mnohým kárá reka Tydea:
zve mužů vrahem jej a bořitelem měst
a v Argu prvním učitelem nectností
i poslem Lític, sluhou krveprolití 555
a Adrastovým ve špatnostech poradcem.
Pak zase mluví k tvému bratru rodnému,
zrak odvraceje od něho. To přijmení
v dvě dělí, takže úplně zní každá část,
a toto říká síle Polyneikově: 560
"Čin tvůj se Olympanům věru zalíbí!
Je krásné na poslech i pro řeč potomstva,
že zem svých dědů, bohy svého národa
chtě zpustošiti, vrháš na ně cizí voj!
Zdroj matčin vyhasit - toť ono právo tvé? 565
Jak spolubojovnicí tvou se stane vlast,
když kopím klesne mrtva pro tvou ctižádost?
Já, prorok, tuto zemi obohatím tak,
že nepřátelská prst' mě v hrobě ukryje.
Smrt moje nectná nebude však. Bojujme!" 570
Tak pravil věstec, nechávaje v poklidu
štít z bronzu, jehož kotouč nemá znamení.
Vždyť nechce nejlepším se zdát, však býti jím,
plod klidě z přehluboké brázdy duše své,
z níž vykvétají rady nejšlechetnější. 575

Vstříc vyšlete mu moudré, zdatné odpůrce;
tak usuzuji: mocný jest, kdo bohy ctí!

Eteokles.

Té vůle božské, která spravedlivého
svést umí v jedno s mužem nejbezbožnějším!

Jeť ve všem dění věcí nejhanebnější
styk se špatnými, klas to k žatvě nevhodný,
neb niva hříchu nese za úrodu smrt.

Vždyť zbožný člověk, který vstoupil na koráb,
s nímž plují zpupní lodníci a zločinnost,
je ztracen s posádkou, již zhnusí sobě bůh.

Kdo, spravedliv, se octne mezi občany,
již, bohů nedbajíce, cítí k hostům zášť,
ten neprávem je lapen v totéž osidlo
a hyne, sražen božím bičem nechybným.

Mním, že i toto věštné símě Oikleá,
muž zbožný, dobrý, spravedlivý, rozvážný
a velký prorok, upadnuvší nevolky

v dav oněch rouhačů a lidí drzých úst,
již spějí cestou příliš dlouhou pro návrat,
v tůň bude s nimi zavlčen, ač chce-li Zeus.

Snad ani, myslím, nevrhne se na brány
- ne z bázlivosti nebo zrádné pohnutky,
leč věda, že v tom boji musí zemřít,
neb nikdy není planý Apollonův soud.

Je zvyklý mlčet, nebo včasné mluvit.

Přec stavme však i jemu soupeře; tím buď
rek Lasthenes; toť hněvný vrátný vetřelcům!

Duch stařecký je, svaly mládím kypějí,
zrak bystří jeho kroky, aniž zbraně tíž
mu ruku zdrží v ráně tam, kde obnažil
štíť cizí tělo. Zdar však lidem dává bůh.

(Lasthenes
odejde.)

Sbor.

Kéž Zeus proseb dbá, jež ret vyřkl náš!
Spravedliv budiž k nám pro štěstí našich Théb!
Válečnou stráž ukonči!
Ať šik cizinců těch je hnán z vlasti mé;
je sraz smrtelná boží střela!

Posel.

Slyš, kdo se jako sedmý k sedmé postavil
z bran thébských! Je to rodný bratr tvůj! Ať zviš,

jak hradu klne, jaký osud volá naň!
 Až vkročí v pevnost, za pána prý prohlásí 615
 se země tvé a jarou písni jásaje
 se utká s tebou. Buď prý sklá tě v smrti své,
 neb živému ti splatí takým vyhnanstvím,
 jímž znectil jsi jej, poběhlíkem učinil.
 Tak buráci a volá bohy rodové 620
 i kmenové, by modliteb si povšimli
 a splnili je síle Polyneikově.
 Má čerstvě sbitý, lepě vykroužený štít
 a k němu dvojí připevněné znamení:
 zříš tamo muže v zbroji zlatě tepané, 625
 ježž jakás žena rozvážlivě přivádí:
 zve sebe spravedlností a nápis má
 ten smysl: "domů vrátím muže tohoto,
 by státu vládna, řídil sídlo otcovské." -
 To smyslili si nepřátelé s bratrem tvým; 630
 sám usud', koho proti němu vyslati!
 Snad nezazlíš ty zprávy muži tomuto,
 neb t v ý m je usoudit, jak kormidlovat stát!

(posel ukazuje na sebe)

(Pohlédnuv významně na krále, posel odejde.)

Eteokles se krátce rozmýšlí, potom však praví:

Ó rode můj, ó žalný rode Oidipův,
 bůh šílenstvím tě jal a zcela zavrhl. 635
 Ó žel, teď kletby otcovy svou nesou žeň!
 Než nesluší se plakat ani naříkat,
 by nebyl zplozen ještě tíživější bol.
 Hned zvíme, zdali Polyneikes dosáhne
 - je zván tak právem - oním erbem tužeb svých, 640
 zda písmo zlatě tepané, jímž plane štít,
 jej domů vrátí při duši tak naduté.
 Snad stalo by se, kdyby Dike, panenská
 dceř Diova, s ním byla v slovech, ve skutech.
 Však nehodným jej měla, nepohlédla naň 645
 v čas ten, kdy vynořil se z temnot matčiných,
 kdy doma živen byl, kdy v muže vyrostl,
 kdy na bradě se shromáždil mu první vous.
 A teď, když znásilňuje zemi otců svých,
 mám domnívat se, že mu stane po boku? 650

	To plným právem Lží by slulo Právo, jež by družilo se k muži všeho schopnému! Tu víru mám, a proto se mu postavím já sám! Kdo jiný spíše k tomu povolán? Stůjž bratr proti bratru, proti králi král, sok proti soku! (K sluhovi:) Rychle, přines holeně, zbroj před kameny, před oštěpem kryjící!	655
Sbor.	Oh, nejdražší nám z lidí, dítě Oidipa, hněv neživ taký, jak ten bídák zlolajný! Dost mužů Kadmových je, kteří s Argejci by v zápas vešli, neboť tuto krev lze smýt! Však vražda vzájemná, dvou pokrevenců smrt, toť poskvrnění, pro něž léku nenajdeš.	660
Eteokles.	Kdo trpí neštěstím, ať aspoň bez hany je při tom; nemá mrtvý zisku jiného! Leč v neštěstí a hanbě - jaká sláva tu?	665
Sbor.	Ty šílíš, dítě mé! Kéž by tě nenesl, neplnil tvoji hrud' zuřivý války běs; choutku zlou svrhni s trůnu!	
Eteokles.	Když bozi ženou věci takto kupředu, pluj vlnou Stygu, údělem svým, o závod rod Laiův celý, Foibem nenáviděný!	670
Sbor.	Surové vášně chrup pudí tě, abys dral přetrpké žatvy plod, bezbožnou prolil krev v seči, jež vraždí muže!	675
Eteokles.	Ne! Krutá, ničující kletba otcova mi sedá v suchý zrak, jenž plakat neumí, a slibuje mi nejprv zisk a po něm smrt.	
Sbor.	Neštvi ji ještě víc! Není v tom zbabělost, šťastně-li žitím jdeš; nevkročí přes tvůj práh Lítice černý štít, přijme-li z ruky tvé bůh smiřující oběť.	680
Eteokles.	Už na nás nějak zapomněli bohové. Jen skonem získáme si jejich zjevný vděk; proč lísati se k sudbě záhubné, a kdy?	685
Sbor.	Právě teď, ježto skon u tebe stojí. Snad	

	ochabne běsů zášť v poryvu nových dob: potom jen jako van vrátí se zkrocený, však nyní ještě kypí.	
Eteokles.	Duch mstící vzkypěl zlořečením otcovým. Až příliš pravdou byly snové příšery mých nocí, dělící nám odkaz rodinný!	690
Sbor.	Dbej hlasu žen, ač nemáš náklonnosti k nim!	
Eteokles.	Mluv příhodně, neb není třeba mnoha slov!	
Sbor.	Ne nechod' k sedmé bráně! Vzdej se cesty té!	695
Eteokles.	Co naostřil jsem, neotupíš slovem svým.	
Sbor.	Bůh váží si i neslavného vítězství.	
Eteokles.	Tot' řeč, v níž voják nemůže si libovat!	
Sbor.	Chceš tedy sčesat svého sourozence krev?	
Eteokles.	Zlům, která sešlou bozi, nelze uniknout.	700
(Eteokles odejde.)		
Sbor.	Ó hrůza! Běs, hubící domy, moc božská, ne však boží, a zla pravdivý věstec, teď vyplňuje kletbu, již syn zuřící Laiův, an rmut mysl mu zmát', vrhl v svůj rod. Potomků vraždivý svár ji nítí.	705
	Jim statky host přisoudí, Chalyb zde nyní dlící, skythský. Mním: kov, surový v srdci, je trpký dělič jmění! On dá země jim tolik, co smrt žádá a hrob; takový byt dostanou, zbaveni velkých rolí!	710
	Druh druha sklá; pokrevný skosí je meč; zemrou oba a zemský prach se napije jich kanoucí tmavé krve. Kdo	715

jim skytne mok očístný?
Kdo smyje s těl poskvrnu? 720
Strast nová přimísila se
k starým domu útrapám.

Sic dávno hřích spáchán byl,
rychlý však trest za ním spěchá
a trvá po tři životy. 725
Ač děl Foibos třikrát Laiovi
tam, kde má svět srdce své,
kde věštná síň delfská jest,
že chce-li zachrániti vlast,
bezdětek má zemřítí, 730

přec nedbal. Vzdav se pudům zpozdlým,
zmar pro sebe samého zplodil,
neb otcovrah Oidipus byl!
Odváživ se osít
ctná pole matky, z kterých byl živ, 735
vznik dal zárodku vraždy.
To snoubence spojila nemoc
ničící jich rozum!

Zlo jako moře žene vlny své.
Ta dopadá, ona se zdvihá 740
a třetí svůj nechává spár
šplíchat na loď thébskou.
Jen malý stojí v cestě jí val,
v šíři tvrze se táhna.
Mám strach, že i s královským rodem
hrad náš bude zdolán. 745

Když vzchází kletba dávno vyřčená,
je smír obtížný, neb zhoubné následky
se neúhybně dostaví.
Vždyť štěstí příliš ztučnělé 750
mužů zisťných dům
z kořene vyvracívá.

Kdo obdivem byl více zahrnut
než syn Laiův? Lidé, bozi ctili jej,
i každý města krb a s ním 755

i shromáždění občanů;
zbavil svoji zem
Morany lidožravé.

Když duch zjasnil se
mu po onom neblahém manželství, 760
žal nedovedl snášet svůj.
Hořem mu šílela hrud',
až dvojité způsobil zlo:
rukou, již otec mu kles',
vyrvál si zrak dražší vlastních synů. 765

Ó žel! Ukrutně
se starali o něho! V kletbu je
ret trpký, hněvný uvrhl:
aby je rozsoudil meč
stran majetku jednou a boj 770
vzájemný. Strachy se chvím:
snad že ji běs splní v bystrém skoku!

(Na jeviště se vrací
posel.)

Posel.

Bud' dobré mysli, dcero matkou živená!
Již město z otrockého jařma vyvázlo.
Pych oněch obřích mužů padl na zemi; 775
lod' pluje tišinou a po všech úderech
vln bouřících v ní není ani trhlina.
Tvrz odolala. Zaštitili východy
jsme obránci, již při soubojích dostáli
svým slovům. V šesti branách zhruba v pořádku 780
je vše; leč sedmou vzal si sedmi vůdců pán,
ctný Foibos, aby Labdakovu rodu dal
hřích dávné odpykati pošetilosti.

Sbor.

Co děje se, že město nést má další trud?

Posel.

Hrad zachráněn je; ale bratři královští... 785

Sbor.

Kdo? Pravíš... strachem z řeči tvé jsem bez sebe!

Posel.

Slyš, při sobě jsouc: Oidipovi potomci...

Sbor.

Já bídná, ach, ach, prorokuji neštěstí!

Posel.	...že v prachu válejí se, není pochyby.	
Sbor.	Tam leží? Mluv, ať jakkoli vše těžké jest!	790
Posel.	Smrt oba porazila z ruky vzájemné.	
Sbor.	To zahynuli spolu paží pokrevnou?	
Posel.	Až příliš shodný démon oba přepadl! On sám to jest, kdo zničil neblahý ten rod. Lze pro vše hned se radovat, hned slzeti: že obci dobře daří se... však velících dvě vládců úhrn svého jmění dělilo si železem, jež kula skythská kladiva! Mít budou země, kolik hrobem získají, v nějž donesl je orkán kletby otcovy.	795 800
(Posel odejde.)		
Sbor.	Ó veliký Die a bozi, již měst zdi hájíte, kteří Kadmovea týnu jste pravá stráž, mám veseliti se, propuknout v ples, že úhona nestihla obec? Či pro bědné, žalostné, bezdětné lkát mám válečné náčelníky? Ty věru podle jejich jmen sklál hojný svár a úmysly bezbožných duší.	805 810
	Černá, splňující Kletbo, jež Labdakovcům údělem! Mé srdce obletuje mrazivá úzkost zlá. Svůj snuji zpěv nad hrobem; šílím, slyšíc o mrtvých dvou tělech krví zbrocených a rmutných. Řeč má zlověstnou byla družkou oštěpů!	815
(Objeví se pohřební průvod s těly obou bratrů. Zároveň Ismena a Antigona.)	Vykonala bez odmluvy vše Oidipova přísězná řeč. Zvůle vrtkavého Laia žila dál. Strach o náš stát dosud mám; věštba netratí svůj hrot!	820

Jak hodni stenů jste; je váš
čin nad vši víru; přišla strast
kvilná víc, než chápal bys. 825

Vše předem jasně zřely jsme; nač poslu zvěst?
Dvě zkázy: skon mužů dvou, blíženců,
zlo vraždy vespolečné; proveden
dvojí smrtelný ortel. Jak? 830
Co jiného má v domě stan,
než trýzeň nad trýzeň?

Nyní náš sbor s dobrým vanem vzdechů
a s vesly hojných ran, jež ruka dává lbi,
člun Acherontem provodiž a přepraviž! - 835
- ne sváteční však. Lod'ka černé plachty má;
v ni Foibos nevstoupí a slunko nepadne.
Každého přijme ten temný útes!

K té trpké povinnosti, hle,
zde Antigona s Ismenou jest. 840
Zpěv pro bratry žalostný, pravý bol,
jak věřím, linouti z hrudí jim
se bude, z plných půvabných nader.

Leč musíme předejít jejich hlas
a započít velký Lítice skřek. 845
Lkej kvílivě s ním
i protivný paian smrti!
ó, sestry nejubožejší z všech,
jež pásem obtáčejí šat,
zní pláč můj, zní i poctivý sten, 850
neb úpím s bezelstným srdcem.

Ó žel, ó žel! Bláhovi
v zlech neúmorní, nepřístupní přátelům!
a bědní! Dům otcovský
ovládli mečem - takto! 855
Jsou bědní; našli si bědnou smrt;
dům jejich je zohaven zcela.

Ó žel, ó žel! Domova
zdi vyvrátivše, trpké samovlády dvě
jste sželi! Meč nyní vás 860
ocelí přec jen smířil!

Vše ctihodný, mstící Oidipův duch
vám mocně a pravdivě splnil.

Je prs obou levý proboden,
tam zbraň je bodla. 865

Hrud' mužů, které klín zrodil týž,
dvé válečných stihlo ran.
Ó žel! Osudný skon!
Ó krev tady i tam,
běs pomstil se! 870

Skrz dům i těla úder proletěv,
oba zabil; pravíš tak.
Má kletba otcova
tak nevýslovnou moc,
že svorný je obou los. 875

Týž sten celým městem proráží.
Tvrz sténá; rovněž
i zem, jíž každý syn drahý jest.
Vnuk na jmění čeká, jímž
šel děs vraždící; s ním 880
šel svár; mohl mít cíl
jen jeden: smrt!

Svůj díl si vzala srdce prehlivá;
rozpůleny statky jsou. 885
Však nad tím smírcem se
druh každý pohorší -
- ni Ares by nejásal!

Je srazil kov; to byl jejich konec.
Je srazil kov; čekají je nyní...
snad řekneš: "Kdo?" Tak se ptáš;
jim otců rov podílem! 890

Náš kvil provodí je oba.
Necht' křik vniká v kost! Hlasně ať zní
pravdivým stenem smutek.
Zdrcen je duch; cizí mi ples; řine se tok 895
nezištných slz z duše, jež lká,
měníc se v poušť; pro tento pár
thébanských knížat truchlím.

Slyš naši řeč: oba ubožáci

sic mnoho škod způsobili městu, 900
 však mnohý řad cizí též
 jich sklála paž v zápase.
 Zlý los padl jejich matce.
 Z všech žen, z jejichž lůn vyšel kdy plod,
 zvána buď přeneblahou! 905
 Manželem syn vlastní jí byl! Zrodila dvě
 reků, jež smrt zhubila táž.
 Bratrská pěst vzájemnou krev
 prolila v jedné vraždě.

 Byl stejný rod - stejná byla také smrt. 910
 Neb zbraně sek netvorný
 a divě běsnící zášť
 skončila všechny spory.
 Již zhasla zloba, neboť život
 jich smíšen s prstí jest 915
 a rudým mokem; jedna krev jsou!
 Zle ztišil hněv ze zámoří cizinec,
 brusem naostřený kov,
 jež vydal žár; trpký statků dělitel,
 zlý Ares v čin kletbu změniv otcovskou 920
 obrátil ji v pravdu.

 Jak značná část připadla jim z bolestí,
 jež božský řád dává nést!
 Jich těla získala své
 bohatství: zemní bezdno! 925
 Ó, velmi mnohé trýzni vykvést
 dal Labdakovců rod,
 až v závěr nad vítězstvím výskl
 zpěv Kletby, tón ostrý, ježto ze všech stran
 rod je zahnán na útěk. 930
 Blud staví znak svého štěstí vedle bran,
 v nichž druha druh ubil. Démon ztišil se,
 když se zmocnil obou.

(Slova se ujímají
 obě sestry; Ismena
 stojí u már
 Eteokleových,
 Antigona u
 Polyneikových.)

Antigona.	Jsa raněn, ranils!	
Ismena.	A ty jsi zemřel, zavraždív.	935
Antigona.	Když kopím jsi sklál...	
Ismena.	těž kopím jsi sklán.	
Antigona.	Zlý vykonal čin...	
Ismena.	Zlé vytrpěl též!	
Antigona.	Plyň štkání všech!	940
Ismena.	Plyň ručej slz!	
Antigona.	Je skosen...	
Ismena.	Ač zhubil!	
Antigona.	Běda!	
Ismena.	Běda!	945
Antigona.	Nářkem šílí duše má!	
Ismena.	I moje srdce běduje.	
Antigona.	Ó, jak jsi hoden stenů mých!	
Ismena.	Ty rovněž; jak jsi zubožen!	
Antigona.	Zabil tě bratr tvůj!	950
Ismena.	Bratra jsi usmrtil!	
Antigona.	Lze líčiti...	
Ismena.	a viděti...	
Antigona.	...nás, sester, dvojité trpký bol.	
Ismena.	Žal vzešel spřízněný spřízněným!	955
Sbor.	Och, och! Sudbo, dárkyně tíže drtivé, velebný stíne Oidípův, a černá Lítice, jak velesilná jsi!	

Antigona.	Běda!	
Ismena.	Běda!	960
Antigona.	Když se vrátil z vyhnanství...	
Ismena.	zřím strast, jež hledu přičí se.	
Antigona.	Ač zabil, k nám už nepřišel!	
Ismena.	Ač doma, ztratil žití dech!	
Antigona.	Věru že ztratil jej!	965
Ismena.	Toho zde zkazil též!	
Antigona.	Rod neblahý...	
Ismena.	...běd neblahých!	
Antigona.	Náš rod je úpění vydán, jímž...	
Ismena.	...nás ztápí bouřlivých strastí tok!	970
Sbor.	Och, och! Sudbo, dárkyně tíže drtivé, velebný stíne Oidipův, a černá Lítice, jak velesilná jsi!	
Antigona.	To nyní sám jsi zkusil a znáš.	
Ismena.	Ty zvěděl jsi to v stejný čas...	975
Antigona.	když do města jsi vstupoval...	
Ismena.	...zbraň proti bratru třímaje!	
Antigona.	Děs dusí mou řeč!	
Ismena.	Děs stáčí můj zrak!	
Antigona.	Ó, trampoty!	980
Ismena.	Ó, neštěstí!	
Antigona.	Pro naši vlast i dům!	

Ismena.	A z všech pro mne zvlášť!	
Antigona.	Po tobě pro mne hned!	
Ismena.	Ó žel, náš pán v hořkém stenu dokonal!	985
Antigona.	Jsou hodni stenů nejžalostnějších.	
Ismena.	Ó žel, to duch ovládl je mstivý!	
Antigona.	Ó žel, ó žel! Kde je uložíme v zem?	
Ismena.	Ach, z míst jim nejčestnější vyberme!	
Antigona.	Ó žel! Jich strast spočíň v otcově loži!	990
(Vstoupí hlasatel.)		
Hlasatel.	Mám oznámit, co zdá se, co se zdálo Théb představeným, zájem lidu chránícím: by Eteokles za svou věrnost otčině byl pohřben do země a s láskou provozen, neb nenávidě nepřítele, podstoupil smrt v městě. V úctě k svatostánkům domácím a beze skvrny, padl tam, kde padnouti se sluší mladým. Takto o něm hovořit mám příkaz. Jeho bratra, Polyneika však má mrtvé tělo, pohozeno bez pohřbu, psům lupem být. On zhoubcem země Kadmovy by stal se, kdyby někdo z bohů nevkročil mu v zbrojnou cestu! Třeba mrtev, nosiž těch, jež znectil, kletbu, bohů svého národa, že s cizím vojskem přitřhl a dobýti chtěl hradu! Nechť jej pohřbí ptáci křídlatí, by hanebné tak pokuty své dosáhl! Ni služba rukou, vršících mu mohylu, ni jasnohlasých kvilů čest s ním nemá jít; lež v hanbě, nevynešen rukou přátelskou! Tak o něm rozhodnuto v radě občanské.	995 1000 1005 1010
Antigona.	Já toto povídám však vůdcům Kadmejských: byť nikdo nechtěl pomoci mi při pohřbu a nebezpečí na se vzít, já pochovám ho, svého bratra, nikterak se nestydíc, že neposlušnou vzpouru v městě vzněcuji.	1015

Klín společný je mocným poutem, vydav nás
 jak žalné matky, nešťastného otce plod!
 Tož, duše, sdílej v náklonnosti sesterské
 se s mrtvým živa, s necitelným soucítíc! 1020
 Vlk břicha vydutého rovněž nebude
 sval jeho sápat; nikdo nerozhoduj tak!
 Rov pro něho, ač pouze slabá žena jsem,
 i způsob pohřbu připravím, neb v ohybu
 rouch umně tkaných nutnou pomoc přinesu. 1025
 I zakryji ho; nikdo jinak neurčuj!
 Strach setřes, najde účinný se prostředek.

Hlasatel. Ne, pravím, nestav se tu městu na odpor!

Antigona. A já ti pravím: nevyhlašuj zbytečné!

Hlasatel. Lid bývá drsný, z neštěstí-li vybředl. 1030

Antigona. Aťž drsný jest; on nezůstane bez pohřbu.

Hlasatel. Chceš poctít pohřbem toho, komu klne stát?

Antigona. Bůh dal již každé jeho poctě vypršet!

Hlasatel. Ne dřív, než zemi v nebezpečí uvrhl.

Antigona. Zlo vytrpěl, a proto zlem těž odplácel. 1035

Hlasatel. Však činil všem tak, ne toliko jednomu.

Antigona. Svár bůh je, který těžko ukončil by řeč.
 Já pohřbím tohoto; už ustaň v hovoru!

Hlasatel. Pak jednej po svém! Já to zakazuji však.

(Hlasatel opustí
 scénu. Sbor se
 počíná rozestupovat
 ve dvě polovice, v
 Antigoninu a
 Polyneikovu proti
 Ismenině a
 Eteokleově.)

Sbor. Ó žel, 1040
 och, obludné Lítice zpupných čel,
 jež ničíte domy, jež Oidipův rod

	jste zhubily, vytrhly z kořenů tak... Co snášet, co činit, nač myslit mám? Kde odvahu vzít a nespustit pláč a neprovázet tě k hrobu? Leč v bázni se choulím, ježto mám z Théb občanů strach.	1045
(Ukazující na Eteoklea:)	Kol tebe se shrne truchlících houf, však onen nešťastník, neželen, sám, má slyšet jen sestřiny lítosti zpěv? Kdo s tím by souhlasit mohl?	1050
Polosbor I.	Ať soudí, či nesoudí obec ty, kdož lkají nad Polyneikem. My půjdeme jako pohřební sbor a pohřbíme jej. Vždyť celý náš kmen cít s hořem tím má; však stát hned to, hned ono uznává správným.	1055
Polosbor II.	My jdeme však s tímto, jak spolu stát i spravedlnost žádá. Vždyť blažení bozi a Diova moc nám spasila Théby; však po nich on má zásluhu hlavní, že neskácen hrad a že cizácký proud jej svými nesplavil muži!	1060 1065
(Sbory odcházejí.)		

Poznámky k "Sedmi proti Thébám"

V. 25. "bez ohně" znamená, je-li čtení správné, že ptakopravec nepotřebuje při věštné magii ohně. Někdy se čte "faús dica", tj. "nepotřebuje užívat svých očí".

V. 29. voj achajský: pod jménem Achaiové se myslí Řekové vůbec

V. 45. Enyó - válečná bohyně, podobná římské Belloně. Děs je "vraždící" proto, že panika vede ke krveprolití tím většimu.

V. 47. a jinde. Kadmos je v řecké mythologii syn foinického krále Agenora, bratr Europy, milenky Diovy, a legendární zakladatel Théb. Při tom prý zabil draka zasvěceného Areovi. Ze zvířecích zubů se zrodili "Zasetí", Spartoi; ti se navzájem pobili až na sedm mužů, praotců thébských občanů. Na tuto báji se v "Sedmi proti Thébám" častěji naráží.

V. 49. Adrastos byl nejvyšším velitelem útočného tažení; sedm hrdinů má temnou předtuchu, že nevyváznou životem, jak jim věstil též Amfiaraos; jen Adrastos se zachránil.

V. 69. V tomto verši je osloven bůh Zeus a bohyně země Gaia.

V. 71. hellénská řeč: řečtina

V. 113. argejský útočník: řecký útočník

V. 123. Zbraň pro lov ryb je Poseidonův trojzubec, jímž bůh působí vlnobití i zemětřesení.

V. 128 a jinde. Dcerou Areovou a Afroditinou je Harmoniá, manželka Kadmova.

V. 131. Foibos = Zářivý, příjmení boha Apollóna, používané často místo jeho jména. Apollon má zde epitheton Lykeios, což znamená buď "světlý", bůh slunce, nebo "vlčí", etymologie ve starověku běžná. Tohoto "totemistického" výkladu se přidržuje Aischylos i Sofokles.

V. 133. Letina dceř je Artemis, lukostřelkyně, bohyně lovu a strážkyně dívčí cti.

V. 150. Onká Athená byla uctívána v Thébách; Onka je božstvo původně foinické, podobných vlastností jako Pallas Athéna, a proto s ní ztotožněné.

V. 180. "To, co je mezi ženou a mužem": básník míní snad zbabělce, který by se vyhýbal boji. Výraz jeví Eteokleovu cholerickou, přísnou a bojovnou povahu.

V. 191. Za bouře na moři byla zád' bezpečnější než před'. Byla širší a operoval na ní hlavní kormidelník, kdežto před' byla užší a stál na ní jeho podřízený, který dával pozor na to, co se děje před lodí. Básník tedy obrazně říká, že v bouři válečné se lidé, pokud nebojují, utíkají na bezpečnější místa.

V. 251. Dramatik míní vítězný paian, i když triumfu dosud dosaženo nebylo! Hellénové = Řekové.

V. 256. Ismenos - řeka Thébami protékající. Dirke je posvátný pramen v téže oblasti.

V. 258. brav = menší domácí zvířata, tedy vepři, ovce, kozy

V. 260-261. Slova "Když zvítězím i já" a "To staniž se" jsou doplněna. Místo je asi porušeno, jak dokazuje anakoluthická stavba originálu.

V. 293. Bohyně Tethys byla matkou všech řek a potoků, které ústí do moře.

V. 304. Hádés = bůh podsvětí, sídla mrtvých.

V. 343 nn. Tento odstavec je velmi zhuštěn; básník chce říci, že noční odpočinek, který by jinak byl nešťastníkům úlevou, je vlastně vyvrcholením strastí mladých otrokyň od zpupných vítězů.

V. 353. Smělá, nám poněkud vzdálená metafora: běžící posel je připodobněn vozu a jeho nohy kolům, doslovně vlastně pístům.

V. 362. Drak syčící v poledne: patrně představa, že jedovatá zvířata mají nejvíce síly za horka a v poledne, což je ostatně pravdivé zoologické pozorování. K místu se uvádívá obdoba ze staroperské mytologie.

V. 385 aj. Proti nemírné vychloubavosti je zde i dále stavěna činorodá, uměřená a skromná statečnost. Zhusta je jakási shoda mezi odznakem útočníků a obránců, ale s tím rozdílem, že štítý

těchto mají ozdoby ze světa vyššího, božského, kdežto oni lidského. Tak stojí blesk proti pochodni, Tyfon proti Diovi, vojín, nesoucí obléhací žebřík, proti válčícímu Areovi.

V. 394. Zasetí: viz vysvětlivku k v. 47.

V. 396. Dike - bohyně Práva, není ovšem rodnou sestrou Melanippovou, je jen jeho symbolem.

V. 439. Třetím útočníkem je Eteoklos, syn argejského hrdiny Ífita. Toto jméno je velmi podobné jménu Eteokles.

V. 440. Narážka na homérské líčení (Il. zp. 7); zde Řekové, obléhající Tróju, vhazují do obrácené přilby devět destiček se jmény hrdinů, z nichž jeden se má postavit k souboji proti Hektorovi. Sedm nepřátelských vůdců losuje tu podobným způsobem o sedm městských bran.

V. 460. rovněž homérská reminiscence; epik mluví též o štítě "éyte pyrgos", tj. "velikosti věže".

V. 479. Thyas - bakchantka, tedy jedna z žen, provázejících podle řecké představy boha Dionysa za šíleného extatického nadšení.

V. 481. strach je personifikován, jako by byl sám Vítězným hrdinou vše ovládajícím. U Aischyla jsou takové obrazy nebo obraty dosti hojné.

V. 489. Hermes, posel bohů, je zároveň patronem nálezu a výhodné koupě, jakož i všech rozmyslných opatření, tedy i válečných.

V. 509. Amfion, syn Diův, byl thébským králem a slavným hudebníkem. Vybudoval thébské hradby.

V. 559 a jinde. Polyneikes znamená doslovně "Svárlivý", nomen et omen.

V. 573 nn. Tyto krásné verše, jejichž myšlenkou je sofistický protiklad skutečné a zdánlivé spravedlnosti, mají množství obdob u řeckých i latinských autorů. Podle Plutarchova životopisu Aristeidova se při předvádění hry obrátilo celé hlediště na tohoto politika, jehož obraz snad tanul i básníkovi na mysli na tomto místě.

V. 643. Diké, bohyně spravedlnosti, uznala Polyneika nehodným vítězství.

V. 695. Sbor míní jednak cestu k bráně, jednak "cestu" života.

V. 708. Chalyb je jednak ocel, jednak příslušník kmene, který dovedl ocel znamenitě zpracovávat. Tento kmen sídlil u Černého moře, tedy ve Skythii.

V. 741. Staří pokládali třetí nebo desátou vlnu za nejnebezpečnější ze všech.

V. 758. Lidožravá Morana je ovšem Sfinx, démon, ztotožněný téměř s bohyní smrti (Kér).

V. 773. Žena platí arcí Řekovi klasické doby za něco méněcenného, něco, jež je v mládí živeno matkou a v dospělém věku svým mužem. Podobné výtky činí své matce Orestes v druhém dílu Oresteie.

V. 781. Proč je zde Apollon nazván "pánem sedmi", je nejasné a vykládá se různě: buď že se podle tradice narodil sedmého dne v měsíci, nebo že při některých jeho slavnostních průvodech šlo za sebou sedm dívek a sedm chlapců, nebo že jde o sedm dní v týdnu, zasvěceném bohu

slunce, ovšem podle foinických představ. Ale není snad nemožné, že Foibos je zde náčelníkem, vlastně svůdcem sedmi útočníků; vždyť stojí jasně na straně Thébanů! Tento výklad se může opírat i o to, že nemáme k místu žádných scholií, starověkých poznámek k textu, takže antickým čtenářům verš ani neskýtal potíží hermeneutických.

V. 782. Labdak byl vnuk zakladatele a prvního krále Théb Kadma. Jeho synem a následníkem na thébském trůně byl Laios a vnukem Oidipus. Podle něho se někdy nazývá thébský královský rod Labdakovci.

V. 802. týn: zde ve významu "hrad", dřevěné opevnění

V. 833. nn. Toto hutné čtyřverší má za podklad přesvědčení starých, že nárek a pláč nad mrtvým mu pomáhá v cestě do podsvětí. Vášnivé údery do hlavy a do prsou na znamení bolu jsou vesla, vzdechy jsou dobrý vítr, pomáhající nebožtíkům přes Acheron nebo Styx, řeky v podzemí.

V. 837. Apollon, bůh slunce a života, straní se ovšem pohřbu; proto loďka není onou, která má bílé plachtoví a které se používá při sváteční jízdě na Délos, Apollonovo bájně rodiště!

V. 847. paian: píseň ku poctě boha Area nebo Apollona. Mohla být bojová nebo vítězná, děkovná. Zde tragická ironie: bratři sice "zvítězili", ale navzájem se usmrtili.

V. 916. Aischylos sarkasticky říká, že "jedna krev" bratrská je teď skutečně "jednou krví", v níž leží obě mrtvoly.

V. 917. viz vysvětlivku k v. 708.

V. 931. Zvítězili-li Řekové, stavěli na místě svého úspěchu hrdé znamení, tropaion. Áté je zde vítězným nepřítelem, jenž "zahnal na útěk" rod Labdakovců.

V. 955. Čtení je tu nejisté, ale rukopisné podání není nemožné. Žal je "spřízněn", protože jde jednak o dva bratry, jednak o dvě stejná úmrtí; a sestry jsou s nebožtíky ovšem též spřízněny.

V. 970. Zde je podobné spojení. V jedno se tu spojuje představa "proudícího, valícího se neštěstí", s nímž se slévá "tok slz".

V. 1033. Antigona praví smutně, že i pohřební "pocta" je marná, neboť nešťastník je už zbaven jakékoli možnosti dosáhnout poct na tomto světě.

19. 3. 2003 vydal Literární salon Dany Mentzlové podle strojopisu PhDr. Julia Enderse. 1. vyd.

Navštivte stránky www.salon.webz.cz

zde volně ke stažení tyto knihy:

Aischylos	- Oresteia
Aischylos	- Upoutaný Prometheus
Aischylos	- Sedm proti Thébám
Aischylos	- Prosebnice

Aischylos	- Peršané
Max Dvořák	- Idealismus a naturalismus v gotickém sochařství a malbě
Rudolf Medek	- Plukovník Švec
Josef Švec	- Deník legionáře
Jaroslav Hašek	- Povídky z Ruska
Jaroslav Hašek	- Velitelem města Bugulmy
Josef Ogoun	- Pravda o Heydrichovi
Iška Křížová	- O naší anabázi za svobodou. V Sydney.
Arnošt Valeš	- Dům u řeky (román)

Připravujeme:

F. Palacký, P. J. Šafařík - Nejstarší památky české řeči (část 1. - Rukopis Zelenohorský)
 Arnošt Valeš - Mosty (román)